

Innst. 110 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Prop. 11 S (2016–2017)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Varig flomvern i Opovassdraget mv.

Til Stortinget

Sammendrag

Olje- og energidepartementet viser i proposisjonen til at Opovassdraget i Odda kommune i Hordaland er utsatt for skadeflommer i nedre del. Høy vannstand i Sandvinvatnet går utover dyrket mark, bolighus og driftsbygninger i sørenden av vannet. Stor vannføring i Opo gjennom tettstedet Odda er en risiko for bolighus, broer og veier. I oktober 2014 medførte en stor flom betydelige skader i disse områdene.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har etter flommen i oktober 2014 igangsatt tiltak langs elvestrekningen gjennom tettstedet Odda. I henhold til nye klimaframskrivninger og ventede endringer i flommer mot år 2100 anbefaler NVE at det regnes et klimapåslag på 40 pst. i Opovassdraget. Flomsikringstiltakene som er igangsatt er dimensjonert for å sikre mot en 200-årsflom med klimapåslag på 40 pst. Flomsikringstiltakene vil ikke begrense flomvannstanden oppstrøms i Sandvinvatnet.

NVE har sammen med Odda kommune lyst ut et mulighetsstudium for å identifisere ulike flomforebyggende tiltak for Opovassdraget. Studien, som skal være ferdigstilt innen 1. desember 2016, skal se på mulige flomforebyggende tiltak og vurdere samfunnsnyttene og konsekvenser for miljø mv.

Departementet viser til at Stortinget i anmodningsvedtak av 18. desember 2015, jf. Innst. 9 S (2015–2016), har bedt regjeringen om å legge frem sak om varig flomvern i Opovassdraget i løpet av

2016, hvor alle aktuelle tiltak, inkludert konsesjonsbehandling i nedre del av vassdraget, vurderes.

Sunnhordland Kraftlag (SKL) har i samarbeid med Odda kommune utarbeidet en forstudie av en mulig kombinert utbygging av vannkraftverk og flomtunnel i nedre del av Opovassdraget. Tiltaket vil redusere flomtoppene i vassdraget og bidra til økt produksjon av fornybar energi. Odda kommune og SKL etablerte høsten 2015 en samarbeidsavtale med sikte på å finne et felles forslag til flomsikring av Sandvinvatnet og Opo gjennom Odda.

Odda kommune, som har rettigheter til store deler av fallet, vil overføre disse til SKL ved en realisering av anlegget. Flomsikringen skal finansieres av inntektene fra kraftverket.

Verneplan for vassdrag

Opovassdraget (Opo m/Låtefoss) ble vernet mot kraftutbygging i Verneplan I (1973). Det kan ikke åpnes for konsesjonsbehandling av vannkraftverk med over 1 MW installert effekt i vernede vassdrag med mindre Stortinget gir samtykke.

NVE og Odda kommunes mulighetsstudie for flomdempingstiltak i Opovassdraget skal være ferdigstilt først innen 1. desember 2016. Det er derfor for tidlig å sammenligne SKLs prosjekt med eventuelle andre aktuelle flomsikringstiltak, både når det gjelder flomsikringsevne, kostnad og samlet samfunnsnytte, utover de sikringstiltak som allerede er igangsatt. Mulighetsstudiet vil imidlertid være ferdigstilt for å kunne inngå i en eventuell konsesjonsbehandling.

Departementet mener SKLs prosjekt ikke ser ut til å gå utover de vesentligste verneverdiene i Opovassdraget. SKLs prosjekt vil ha betydelige fordeler som flomsikringsprosjekt for Sandvinvatnet og gi økt sikkerhet ved de aller største flommene gjennom

tettbebyggelsen i Odda. Hvorvidt tiltaket vil ha akseptable konsekvenser for verneverdier og andre interesser, må utredes og vurderes nærmere gjennom en konsesjonsbehandling.

Departementet tilrår at det åpnes for konsesjonsbehandling av kombinert kraftverk og flomtunnel i nedre del av Opovassdraget.

Om søknader til etablering av vannkraftanlegg i Åmli og Froland kommuner

Olje- og energidepartementet av slo 18. september 2015 søknad fra Risdal Energi AS om tillatelse til overføring av Skjeggedalsåna til Våtne-dalselva og søknad fra Knut Olav Tveit om tillatelse til bygging av Skjeggedalsfossen kraftverk. Departementet ga samtidig konsesjon til søknad fra AEV om tillatelse til bygging av Skjeggedal kraftverk. Avslagene er påklaget av de respektive søkerne, Risdal Energi AS og Knut Olav Tveit. Risdal Energi AS har i medhold av vassdragsreguleringsloven § 8 krevd at departementets avslag blir lagt fram for Stortinget.

Olje- og energidepartementet legger med dette frem proposisjon til Stortinget for vedtak om etablering av vannkraftanlegg i Åmli og Froland kommuner i Aust-Agder. Konsesjonen til Agder Energi Vannkraft om utbygging av Skjeggedal kraftverk vil først være avgjort med endelig virkning når Stortinget har tatt stilling til spørsmålet om etablering av vannkraftverk i Skjeggedalsåna.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Ferhat Güven, Per Rune Henriksen, Anna Ljunggren og Terje Aasland, fra Høyre, Tina Bru, Odd Henriksen, Eirik Milde og Torhild Aarbergstotten, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, fra Venstre, lederen Ola Elvestuen, fra Sosialistisk Venstreparti, Heikki Eidsvoll Holmås, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til Prop. 11 S (2016–2017) om varig flomvern i Opo mv.

Opovassdraget

Komiteen viser til anmodningsvedtak av 18. desember 2015, jf. Innst. 9 S (2015–2016), hvor et enstemmig Storting ba regjeringen om å legge frem sak om varig flomvern i Opovassdraget i løpet av 2016.

Komiteen viser til at Odda kommune og Sunnhordland Kraftlag (SKL) samarbeider om felles forslag til flomsikring gjennom kombinert utbygging av vannkraftverk og flomtunnel i nedre del av Opovassdraget. Et slikt prosjekt vil gi kraftproduksjon som også finansierer en god flomsikring av nedre del av Opo.

Komiteen viser også til at det på oppdrag fra NVE og Odda kommune utarbeides en mulighetsstudie for å identifisere mulige flomforebyggende tiltak og vurdere samfunnsnytte og konsekvenser for miljø mv.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, merker seg at NVE mener at SKLs prosjekt i liten grad påvirker verneverdiene i vassdraget, og at de anbefaler at det åpnes for konsesjonsbehandling. Flertallet merker seg videre at departementet tilrår at det åpnes for konsesjonsbehandling og at mulighetsstudiet kan inngå i en slik behandling, og støtter det.

Komiteen understreker at Verneplan for vassdrag ligger fast, selv om det i denne enkeltsaken åpnes for konsesjonsbehandling i nedre del av Opovassdraget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, viser til at om lignende saker skulle bli lagt fram for Stortinget, vil man måtte veie de ulike samfunnshensynene opp mot hverandre i hver enkelt sak. Flertallet legger vekt på at verneverdier skal veie tungt, men at den skisserte utbygging omfatter en svært liten del av verneområdet.

Flertallet viser også til at Opo er en regionalt viktig storlakselv, og legger til grunn at varig flomvern må ta hensyn til dette. Flertallet understreker at inngrep som reduserer vassdragets verneverdier må søkes unngått.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne vil påpeke at det er svært alvorlig å avvike fra vedtatt verneplan, og at Stortinget i forbindelse med behandlingen av energiloven slo fast at det bare kan skje ved nærmere angitte kriterier og bare når andre flomdempende tiltak har vist seg utilstrekkelige. Disse medlemmer viser til at det er bestilt en rapport fra Multiconsult som skal foreligge primo desember, og som burde ha vært underlag for anbefaling og beslutning i denne saken. Disse medlemmer foreslår derfor å sende saken tilbake til departementet i på-

vente av analyse basert på denne rapporten. Disse medlemmer finner det ikke forsvarlig å hastebehandle en slik sak selv om det er økonomiske forhold som taler for dette.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Prop. 11 S (2016–2017) sendes tilbake til regjeringen, slik at kunnskapsgrunnlaget i den forestående rapporten fra Multiconsult og analyser basert på dette, kan tas med som et grunnlag for både departementets anbefaling og Stortingets vedtak.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne vil peke på at klimaendringene allerede påfører Norge betydelig risiko, og at det forventes enda større utslag i tiårene som kommer. Disse medlemmer vil peke på at Opovassdraget inntil 2014 ble regnet som en trygg elv, men som nå anses å trenge flomsikring for flere hundre millioner kroner for å være trygg. Disse medlemmer mener det er avgjørende at storsamfunnet stiller opp for Odda-samfunnet med å sikre elven mot farlig flom.

Disse medlemmer viser til merknader fra en enstemmig komité i Innst. 401 S (2015–2016), hvor det heter:

«Komiteen mener det er viktig å ivareta og bruke naturens egen flomdempende kapasitet. Komiteen mener konsesjonsbehandling for kraftutbygging over 1 MW i vernede vassdrag skal forelegges Stortinget og kun vurderes i de tilfeller der andre flomdempende tiltak er utprøvd, liv og helse står på spill og verneverdiene ikke vil påvirkes nevneverdig.»

Komiteens medlemmer fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at den omtalte kraftutbyggingen i Opovassdraget ikke er en forutsetning for flomdempingen. Disse medlemmer slår dermed fast at det å åpne for konsesjonsbehandling av kraftverk ikke er i overensstemmelse med Stortingets krav om at andre flomdempende tiltak skal være utprøvd. Disse medlemmer peker på at flomtunnell er det flomforebyggende tiltaket som virker å være det avgjørende å åpne for.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget åpner for konsesjonsbehandling av planer om utbygging av flomtunnel i nedre del av Opovassdraget i Odda kommune i Hordaland.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne peker på at den eneste begrunnelsen for å tillate konsesjonsbehandling av kraftutbygging er at «flomdempende tiltak er utprøvd, liv og helse står på spill». Disse medlemmer vil peke på at dersom det åpnes for andre flomforebyggende tiltak, inklusive flomtunnell, så har det omtalte kraftverket ingen flomdempende funksjon, men har utelukkende en økonomisk begrunnelse. Disse medlemmer vil understreke at en slik begrunnelse for kraftutbygging i vernede vassdrag var ønsket fra regjeringen, men ble avvist av komiteen i Innst. 401 S (2015–2016).

Disse medlemmer mener det er viktig at staten stiller opp og tar et medansvar for flomsikring og vil be om at regjeringen fremmer forslag for stortinget om medfinansiering av flomsikring av Opovassdraget.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreslå statlig medfinansiering som sikrer utbygging av flomtunnel i nedre del av Opovassdraget i Odda kommune, og fremme forslag om dette i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2017.»

Komiteens medlemmer fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til merknader fra en enstemmig komité i Innst. 401 S (2015–2016):

«Komiteen mener konsesjonsbehandling for kraftutbygging over 1 MW i vernede vassdrag skal forelegges Stortinget»

Disse medlemmer mener det ikke bør åpnes for konsesjonsbehandling av kraftutbygging i Opovassdraget, men mener at dersom dette gjøres, så må en eventuell endelig konsesjonsbehandling forelegges Stortinget.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om en konsesjon til utbygging av flomtunnel og kraftverk i nedre del av Opovassdraget i Odda kommune i Hordaland for Stortinget, før endelig konsesjon eventuelt gis.»

Disse medlemmer mener saken om Opo reiser viktige prinsipielle spørsmål og hadde fortjent grundigere behandling, heller enn den hastebehandlingen som det nå er blitt lagt opp til.

Etablering av vannkraftanlegg i Åmli og Froland kommuner

Komiteen viser til søknadene om å bygge vannkraftanlegg i Åmli og Froland kommuner. Prosjektene er i konkurranse med hverandre og gjensidig utelukkende. OED gav 18. september 2015 konsesjon til Agder Energi Vannkraft A/S, mens Risdal Energi A/S og Knut Olav Tveit fikk avslag på sine søknader.

Komiteen merker seg at departementets vedtak var i tråd med innstilling fra NVE, og at både Åmli og Froland kommuner støtter avgjørelsen som også var i tråd med Aust-Agder fylkeskommunes anbefaling.

Komiteen merker seg også at klagene fra Risdal Energi og Knut Olav Tveit har blitt grundig behandlet, og at departementet står fast ved konsesjonen til Skjeggedal kraftverk og avslagene på overføringen fra Skjeggedalsåna til Vatnedalselva og søknaden om Skjeggedalsfossen kraftverk, og støtter dette.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Prop. 11 S (2016–2017) sendes tilbake til regjeringen, slik at kunnskapsgrunnlaget i den forestående rapporten fra Multiconsult og analyser basert på dette, kan tas med som et grunnlag for både departementets anbefaling og Stortingets vedtak.

Forslag fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget åpner for konsesjonsbehandling av planer om utbygging av flomtunnel i nedre del av Opovassdraget i Odda kommune i Hordaland.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om en konsesjon til utbygging av flomtunnel og kraftverk i nedre del av Opovassdraget i Odda kommune i Hordaland for Stortinget, før endelig konsesjon eventuelt gis.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen foreslå statlig medfinansiering som sikrer utbygging av flomtunnel i nedre del av Opovassdraget i Odda kommune, og fremme forslag om dette i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2017.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget åpner for konsesjonsbehandling av planer om kombinert utbygging av flomtunnel og vannkraftverk i nedre del av Opovassdraget i Odda kommune i Hordaland.

II

Stortinget slutter seg til vedtaket om å gi Skjeggedal kraftverk konsesjon og vedtakene om å avslå den omsøkte overføringen av Skjeggedalsåna og Skjeggedalsfossen kraftverk.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 1. desember 2016

Ola Elvestuen

leder

Per Rune Henriksen

ordfører